

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platecu pe serie s'au linia, cu litere merunte garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a., și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin asomnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 21.

Sibiu, 14/26 Martiu 1879.

Anulu II.

Deschidere de prenumeratiune
dela 1/13 Aprile a. c.

Acei domni abonati carii s'au prenumeratu la „Observatoriulu“ numai pre câte trei luni, adeca până la 31 Martiu st. v., sunt rogati a'si innoi abonamentulu pe 1/13 Aprile, pentru-că se nu li se curme espeditiunea diariului.

Prețulu pe 3 luni până la 30 Iunie st. v. este numai 2 florini val. austriaca, éra pe următoriele 9 luni până la 31 Decembre 6 fl. În afara unde porto poștei este duplu, diariulu nostru costa 22 franci pe 1 anu întregu, 11 franci pe ½ anu, sau în valuta austriaca 10 fl. pe 1 anu, 5 fl. pe ½ anu.

Precum amu anunțiatu de repetite-ori, prețulu se pôte transmite în bilete de banca austriaca, sau în bilete ipotecarie romanesce, sub cuverta sigilata în regula, sau prin mandate (asemnatiuni) postali.

Tôte abonamentele se adresédia de a dreptulu la Redactiunea „Observatoriulu“ în Sibiu, piat'a mica Nr. 27.

În capital'a București abonamentele se facu și la librari'a J. Szöllösy în piat'a teatrului.

În Craiova onoratu domnu professoru Sim. Mihalescu avu bunatate a luă asupra'si primirea și înaintarea de abonamente.

Espeditiunea de aici din locu se face cu mare precisiune; cu tôte acestea totu se întempla unele neregularitati pe la posta; noi împlinim cu tóta placerea ori-ce defecte, numai se ni se arate în 8 zile, computate din diu'a în care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a lui.

Redactiunea.

Pasquille dela Galati contra romanilor din
monarhia.

„Delfinulu“ din Galati este întemeiatu numai din Octombrie a. tr. Indata dela începutu elu s'a declarat pe facia de celu mai inversimnatu înamicu alu ministeriului, alu camerei actuale și alu întregii partide care se afla la putere în Romani'a, adscriendu'i tôte relele, întocma în stilulu și manier'a, în care dn. avocatulu Pandeliu Popasu din Galati, de origine brasilovenu, nepotu de sora

alu episcopulu Ioanu Popasu, scrisese înainte cu vreo 5 ani contra ministeriului Catargiu faimosulu seu memorialu adresatu principelui Carolu I, apoi și publicatu. Acesta inse este treb'a ddloru din colo de munti, că se dea Europei în press'a lor spectacole de gladiatori desbracati. Ceea ce avemu se scimu noi este, că în scurtu „Delfinulu“ se apucă și de romanii din monarhia, cu o ura și vendetta, demna de marinarii greci, carii iti infigu pumnariulu pe din dosu. Mai antaiu adeca în Nr. din 16 Novembre tavalindu prin tôte noroiele press'a întreaga din Romani'a, totu aclea se arunca și asupra nefericitei presse romanesce din monarhia, o insulta și denunția guvernulu ungurescu pe redactorii dela doue diarie încetate, că aru fi luat mereu subventiuni dela ministeriulu Romaniei.

Redactorii acelor foi periodice sunt în viața, voru vedea ei cum voru scapă de abissulu spre care'i rapedi „Delfinulu“ cu acea apucatura de asasinu morale.

Trecendu preste alte insulte, venim la Nr. de dumineca 25 Febr. st. v. alu „Delfinulu“, în care sub titlu „Romanii din Austro-Ungari'a“ aduce unu pasquillu de 10 colone, plinu de incriminari vomite asupra toturor romaniloru căti trecu de fruntasi ai natiunei noastre, încependu dela archierei și cleru, până la celu mai modestu literatu, professoru sau invetiatoriu, éra falsificarea pe de întregulu a istoriei noastre contimporane de 32 de ani încóce, merge multu mai departe de câtu la cei mai hostili diaristi renegati din B.-Pesta. Preste sute de documente, în totu autentice, trece cu buretele, substituindu în locul lor fantasi'a și reutatea sa. Fiindcă pasquillulu lovesce la mai multe locuri și în cas'a domnițore, se prea întielege că aici la noi ar fi absolutu imposibile de a'lu reproduce întregu, adeca de a ne manji colonele noastre cu acela; asia remane că se scótemu din elu numai insultele și balacariile aruncate în ochii romaniloru din monarhia, dela unu locu, unde domina libertatea, sau mai bine, desfreulu pressei, la altulu, care stă sub lege absolutistica de pressa, și insocita de cautiune (garantia) mai grea de câtu ori-unde în Europa.

Dupa ce pasquillantele denunția pe romanii de dincóce la cei din Romani'a, că ei aici facu numai „parada de romanismu“, că nisce comedianti pe scena; că viața noastră politica este „unu de-

sertu mai tristu, mai aridu și mai mlăstinosu“ decum este pustéiulu în care locuescu romanii din Romani'a, dice că asia numitii „barbati ai natiunei“ sunt nisce „vampiri ai vietiei romanesce“, adeca cu alte cuvinte, mai la întielesu, încependu dela Cipariu, Barnuti și Maiorescu de înainte cu 32 de ani și până astadi, toti sugu sangele natiunei, sudórea și averea ei, și se facu milionari. „Romanii din monarhia austro-ung. nu sunt nici nationali nici liberali, ci cu totulu altu-ceva“, „aceia ce se intitulédia de barbati ai natiunei, sunt sau cãrpaci stupidi, sau speculatori a totu ce îi este santu unei natiuni.“

De aci înainte pasquillantele intrandu prin istoria că printr'o padure désa, lui necunoscuta, amesteca adeverulu cu minciunile asia, în câtu mai pe urma isi perde firulu; dara apoi sau din grósa nesciintia, sau din reutate, afirma tocma despre cei mai neinpacati inamici ai natiunei romanesce, că „aceia s'aru fi convinsu mai de multeori de nedreptatea ce i se facea acesteia, că inse nemții și slavii iau îpedecatu, „și inteligenti'a noastră de adi nu rosiesce de a face cauza comuna cu acesti inamici seculari, pentru-că împreuna se creede dificultati magiariloru, și acestă conduita a dumnéloru au curagiulu de a o numi politica romanesca, politica nationale.“ — Dupa ce merge laudandu și escusandu pe magiari și mai alesu pe aristocrati'a magiara și numesce pe Hora instrumentu orbu alu imperatulu Iosif II, adage dicundu: „Că instrumente servile, stupide și adese chiaru de rea credintia, a acestei politice funeste și detestabile, a servitu totudeauna la romanii transcarpatini (Transilvani'a, Ungari'a etc.) și serva până în zilele noastre, asia numit'a inteligenti'a romana, compusa în mare parte din cleru.“ „Clerulu romanu, principalmente în timpulu din urma nu au servitu progresulu și întaririi nationale propriu dise, ci elu din contra, a fostu mai multu o pedeca a culturai și emanciparai politice a natiunei.“

Audita parinte episcópe dela Caransebesiu, ce'ti dice galatianulu, brasilovenu, Tie, care că protopopu uneori nu aveai reverenda buna pe trupulu Teu, că-ti dai cei din urma florini la zidirea scóleloru, în plat'a profesoriloru, în ajutoriulu scolariloru; Tie care nu ai fostu confirmatu de mitropolitulu, singuru din cauza, că erai trecutulu în cartea négra din B.-Pesta că „prea mare romanu;“

Foisior'a „Observatoriulu“.

Calusierulu.

(Urmare si fine.)

Asia o patiramu și cu „calusierulu“ în Pest'a. Unu jocu în care e esprimatulu atata eroismu, cavalerismu și perseverantia, nu pôte, dupa luminatii domni de acolo se fia de origine romana (!) Ar fi îndiedarnica ostenéla de a avisá pe domni acestia la originea noastră, la caracterulu romaniloru antici, la rapirea Sabinelor, la joculu Saliiloru s. c. l. Pentru ei exista în privinti'a noastră numai o istoria, ceea dela Hunfalvy. Se ne marginim dara și noi cu acestă ocaziune la acestă. Hunfalvy va concede că în secolulu alu XVI se află prin Transilvani'a unu poporu, ce se numea „rumuni“. Hunfalvy va concede și aceea, că totu pe tempulu acesta a existatu și unu anume Mihaiu Voda, carele a fostu asia ceva capetenie de „Rumuni“. Va concede Hunfalvy, că dupa ce încetase înca în secolulu alu XVI prin tóta Europ'a luptele de tauri, și turnirele cavaleriloru cu tauri, se înlocuira acestea mai alesu la curtile ginte latine — Spania și Franci'a — cu productiuni de jocuri (salturi) sociali, precum e „Les lanciers dans la courte“ — joculu lancieriloru s. a. Va concede Hunfalvy că pe tempulu acela domnia în Transilvani'a ticalosulu de Sigmund Bathori — primulu tradatoriu alu autonomiei transilvane. Și deca le va concede acestea scrietoriulu ungro-secuiu Dozsa Danielu*), carui'a de siguru că nu i va inputá nice chiaru Hunfalvy că ar fi daco-romanistu fanatisatu.

Acesta descrie firesce cu fidelitatea istorica a unui romantieru și cu obiectivitatea unui ungro-secuiu, rela-

tiunea între Báthori Zsigmond principele Transilvaniei și Mihaiu Voda alu Munteniei, și în specie o serbatóre grandioasa și luxuriosa, ce a datu Báthori la 10 Octombrie 1599 în onórea Beatriciei, fiicei celei mai mari a lui Mihaiu și la care fusese de facia Domn'a Munteniei cu doue fiice Beatricea și Florica și cu Petrascu fiulu lui Mihaiu. Loculu intemparii e valéa cea frumoasa între Cricau (Krako) și Alba-Jul'a, sub ruinele cele minunate de pe Pétr'a caprei. Despre ruinele acestea dice Dozsa că ar fi fostu castelulu în care locuiea odinioára Ilian'a Cosentién'a „care în traditiunile populare e Symbolulu Daciei.“ Ce l'a fi facutu pe dlu Dozsa de a pune resiedinti'a Ilenei Cosentienei la Cricau pe pétra caprei, nu sciu. de nu cumvá idé'a ca domiciliulu presentu alu eroului nostru Axente Severu trebeu se fia cuibulu Daciei.

La serbatórea acestă alui Báthori — dice Dozsa — participara si osteni de ai lui Mihaiu Voda — „caluserii,“ sub conducerea voiniculu boieriu din Munteni'a Novacu Bab'a, cari produsera urmatoriulu jocu (dantiu): Intr'unu cercu mai largu erau asiedati 12 stâlpi, pe verful caror'a se află table de unu sténjinu patratu. Pe fia care se postase cate unu jucasiu în costumulu de aceeași croitura romantica, cum-lu pórtá si astadi (1859) jucasiu populari munteni, numai din stofa mai fina. Din lăintrulu stâlpiloru se afla o pandietura orientala de tiesutura fórté tare, dela care se întindeau 12 sfóre de metasa la verfulu stâlpiloru în manile celor 12 jucasi postati pe stâlpi. În giurulu stâlpiloru stăteau insirati un'a suta de calusieri, redimati dupa datin'a poporulu cu manile și cu capulu pe bátele lor ghintuite (condesite) cu argintu. Pe capu aveau caciule de mielulu negre, inpenate cu betele si pene aurite. Portau camesi albe pana la genunchi, care se contrageau în cretie fantastice prin unu brâu de pele (sierpariu) încarcatu cu medalii și bumbi. Opincile erau legate dupa datin'a romána cu curele rosii sierpuite preste pulpi pana la genunchi și provideute cu zurgalae (clopotiei) de argintu, formandu unu contrastu pitorescu cu ciorecii de panura alba, croiti pe corpu.

În centrulu cerculu de calusieri se postá vetavulu și îi blastemá pe calusieri (Dozsa dice: în numele celui necuratu!) de a nu se insurá și de a nu participá la lucruri sfinte, pana ce nu voru fi deslegati de acestu juramentu. „Nu sciu — dice Dozsa — mai exista si acum juramentulu acesta? Pe tempulu copilariei mele se mai vorbea de elu și deca l'a ténutu poporulu pana acum, apoi pastredia suvenirea de doue secole alui Novacu Bab'a, carele se dice că ar fi fostu urditiuru acestui juramentu.“*)

Vetavulu éra unu munteanu cu numele Floreanu, celu mai renumitu calusieru alu ténutulu; unu tierénu frumos, de musculatura si taria enorma. Dara si cei 12 de pe verfulu stâlpiloru erau toti vetavi dela deosebite despartieminte de calusieri.

Sossindu principele și domn'a Munteniei, la unu semnu alu lui Floreanu începú music'a și cei 100 de calusieri din giurulu stâlpiloru pornira joculu recitandu unulu dupa altulu strofe de poesii (adeca chiuindu). Joculu e surprinsatoriu la prim'a vedere. Se afla espressionea unui tempu anticu în joculu acesta.

La altu semnu intinsera vetavii de pe verfulu stâlpiloru sfórele și ridicara pandiatu'a dinpreuna și pe Floreanu asia de susu, în catu pe sub pandiatuura jocau și saltau ceilalti 100 de calusieri. Aici intru înaltime

*) Juramentulu nu exista, si nice ca a potutu existá în sensulu lui Dozsa „pe celu necuratu.“ Éra acela o simpla promisiune, o parola a jucasilor, de a nu cochetá sub decursulu joculu cu fetele privitóre, parte spre a nu gresi ei insii în jocu, parte spre ale ferii pe acestea, că se nu cadia în ból'a cea grea de „arsur'a dorulu, vapai'a foculu.“ Existe inse si astadi simbolisarea acestui juramentu. É regula adeca, că jucasiu înainte de a începe joculu, se lovésca unulu cu altulu în drépt'a și steng'a cu bátele lor. Acestu actu simbolicu nu s'a observatu în Pest'a. Se pare că în capital'a Ungariei de astadi nu e la locu nice o atare parola. — —

*) în opulu istoricu „Kornis Ilona,“ Pest'a 1850, Heckenast Gustav.

Tie care ai facutu din cersitori'a o diecese cu fonduri. Auditi Voi mitropolitii, episcopi, membrii ai consistóriilor, protopopi si ceilalti, carii, vorbindu chiaru dupa datele statistice ministeriali unguresci, in cei 30 de ani din urma din vreo 10 mii scolari romani din tota romanimea monarchiei, ati inaltiatu numerulu loru la 176 de mii.

Dupa acestea urmédia unu galimathias infricosiatu despre relatiunile bisericeii cátra statul, despre biserica libera in statul liberu a lui Cavour; se încerca se le aplice candu la biserica din Romani'a, candu la cele din Ungari'a, incurca teoriile mai noue cu desvoltarea istorica a aceluor relatiuni, cu adeverulu istoricu, cá de es. in regatul Ungariei s'a introdusu inca dela S. Stefanu o mare portiune de theocratia, la care nu sunt de vina generatiunile moderne si cu atatu mai pucinu romanii din monarchia. Au nu scie pasquillantele, cá toti archiereii catholici si resariteni din Ungari'a si Transilvani'a au fostu ab antiquo, si sunt pana astadi membrii de dreptu, membrii nascuti ai casei magnatiloru, si cá pana in a. 1848 mai multi din ei era si prefecti (supremi comites) pe viatia in comitate, éra pana inainte cu 170 de ani cancelari ai curtiei, altii si generali. Biserica libera in statul liberu? Din totu sufletulu o dorescu acésta romanii de dincóce; dara cine'i lasa? Nu scie pasquillantele, ce juramentu cere ministeriulu ungurescu adoratul de densulu, dela archiereii romanesci? Bisericele, cea catholica si cea orientala in Ungari'a, mai sunt si pana astadi, cátu de jure, cátu de facto, institutiuni ale statului, fara voi'a loru, dara cu voi'a statului. Lupt'a in testina curge intre acele doue poteri, rezultatulu inca nu se vede.

Actiunea romaniloru din a. 1848/9 pasquillantele o condamna din totu sufletulu, éra pe unguiri ii lauda fórté; numesce acea epoca „dile de tradare si orbia,” dice cá elu au aflatu numai trei romani destepti si cu durere de natiune; „gâciti pe carii? Episcopulu Ioanu Lemeni, carele sarmanulu, nascutu din tata romanu si mama unguerica, ori candu se vedea strimtoratu de romani, respundea in tonu dorerosu: „Ce'mi cereti voi? cá se'mi junghiu pe tat'a ori pe mam'a?” Alu doilea Ioanu Dragosiu, despre carele a disu insusi Kossuth cátra alti doi deputati romani, cari se cerea si ei in muntii Abrudlui: „Nu ve lasu pe D-Vóstra; daca este se péra cineva, péra numai Dragosiu.” Kossuth adeca sciá fórté bine, ce instructiune a datu elu bietulu Dragosiu cá emissariu alu seu, si cá ordinulu de atacu datu comandantelu Hatvany suná in sensu cu totulu oppusu asia, in cátu romanii au trebuitu se tina pe Dragosiu de tradatoriu spurcatu. Intrebati despre acésta si pe Kossuth, pana mai este in viatia si veti audi dela elu adeverulu. Aci pasquillantele numesce óstea lui Avramu Iancu cannibali, carii adeca se nutrescu cu carne de omu; din contra, unguirii

erau numai bravi, nu si cannibali. Alu treilea „romanu desteptu si cu dorere de natiune, care a consiliatu unirea romaniloru cu magiarii,” a fostu dr. Eftimiu Murgu, care „ar fi muritu in temnițele austriace.” Betranii nostrii cáti se mai afla in viatia sciu si mai multe acte oficiale constata, cá Murgu in anulu 1839 fu exilatu dela Bucuresci la Sibiu, din caus'a unui complotu numitu alu lui Filipescu, éra comandantele generalu br. Wernhardt aflandu cá elu e fiu de oficiariu din graniti'a Banatului, 'ia datu drumulu. Atunci Murgu mergendu in Banatu si anume la Lugosiu, puse pe romani la cale, cá se pornésca processe asupra clerulu serbescu. Este inse sciutu, cá gubernulu ungurescu nici-odata nu a voit emanciparea romaniloru de cátra serbi, precum o spunu si astadi diariile magiare la tóte ocaziunile; de aceea, acelasiu gubernu ungurescu a datu porunci aspre se prinda pe Murgu, l'au portatu din o temnitia in alt'a, pana ce au ajunsu in prinsóre la Pest'a, unde dupa vreo cincii ani scapá si elu in 15 Martiu 1848 alaturea cu alti arestanti politici, acum inse infrantu in spiritulu si instrainatu de mersulu lucrurilor; de aceea ilu veduramu, antaiu formandu óste romanésca, dupa aceea trecundu la Kossuthiani, pana ce cadu si elu in manile austriaciloru, carii ilu inchisera si ei in casarm'a Neugebäude, éra dupa vreo 3 ani i se dete amnestia si concessiune de a se sustiné in Bud'a cá medicu de specialitate.

De tóte acestea inse pasquillulu nu vrea se scia; pentru elu au existatu numai trei romani buni; pe toti ceilalti „ii vede chiaru si astadi perseverandu in aceiasi cale gresita, falindu-se si adi cu servilismulu seu cesarianu si tiindu natiunea in lantiurile sclaviei intelectuale, pentru cá se fia gat'a de a latrá sau a musicá ori de câte ori ar aflá cu cale cá se o sumutie stâpâni din castele curtiei din Vien'a.”

Dupa acestea numesce pe romani zâvozi austriaci, stupidi si umiliti, cá-ci nu se inclina unguiriloru in diet'a din B.-Pest'a, cá-ci éca, in Ungari'a domnesce constitutionalismulu. Dara pasquillantele se feresce binisioru a compará cu constitutionalismulu genuinu, demnu de civilizatiunea Europei, pe altulu bastardu, falsificatu de susu pana diosu, prin câte doue legi electorali, prin caracterulu seu eminentu aristocraticu si totuodata eminentu esclusivu din punctu-de vedere alu nationalitatiei, inemicu alu adeveratei libertati, pe care de altumentrea nu o intielege nici pasquillantele intru nimicu.

Ceea ce mai adaoge pasquillulu la adress'a redactorulu acestei foi a nóstre, respingemu cu totu despretiulu sufletulu nostru.

In fine pasquillantele se indoiesce, daca legea de magiarisare póte fi pernitiósa, éra despre episcopi munte, cá la porunc'a venita dela Vien'a ar fi mersu in susu, ii insulta „slugi credintióse ale despotis-

pe pandiatur'a cea intinsa de manile musculóse ale vetaviloru de pe stâlpi incepú si vetavulu Floreanu joculu si saltulu seu maesticu.

Chiuururile curgeau neincetatu incatu se pareca ca unu coru linu acompaniada solo-ari'a unei filomele din inaltime. Publiculu remunerá cu dese aplause salturile surprindátore ale lui Floreanu, acaroru frumsetie naturala intrecea lóta art'a baletistiloru tramisi de principele Etruriei. Dara mai mare surprindere coprinse pe privitorii, candu plecanduse vetavii de pe stâlpi slobodira pandietur'a ceva mai injosu si apoi smancindu-o cu celebritate de fulgerulu aruncara pe Floreanu in aeru, carele invertindusi bat'a inpletitu cu betele se detea in aeru peste capu si batandu de vre-o 10 ori in pinteni cadu in pecióre pe pandietura, uude-si urmá mai departe joculu. Acésta se repeti de trei-ori; éra a patra-óra nu mai cadu Floreanu pe pandiatura, ci pe unulu din stâlpi, sarindu in totu acelu momentu vetavulu de pe stâlpu in midiloculu pandieturei. Si acesta isi produse salturile sale pe pandiatura si in aeru, si asia se schimbarea pe rondu toti 12 vetavi de pe stalpi, é' de desuptulu loru in cerculu stâlpiloru curgea joculu cu bravura si desteritate rara. Ajungendu rondulu éra la Floreanu fú aruncatu mai susu decatu toti ceilalti pana acumu, atunci de odata inceta music'a, er' Floreanu strigá susu in aeru cu voce sonora: Traiesca Bathori Zigmund, principele Mari'a sa.” Aruncatu a dóua óra aduse unu „se traiesca” principesei Maria Cristina; aruncatu a treia óra intr'o inaltime teribile esclama in resunetulu muntiloru „traiesca Mihaiu Vod'a eroulu dela Nicopole”; apoi dómn'a Munteniei si in fine boierulu Novacu Bab'a.”

Scriitoriulu magiaru atestédia dara, ca joculu calusieriloru era in flóre in Muntenia si Transilvani'a pe la anulu 1599; é' luminatii domni din Pest'a voru concede ca pe atunci nu érá nici urma pe teritoriulu acesta de orice slavismu. É' ce privece asertiunea, ca joculu nostru calusierulu ar fi figurile din „csárdás”, aduse in óresicare ordine ne permitemu a sustienea ca pe tempulu acela „csárdásiulu” nici nu esistá. Acesta e unu productulu alu tempulu mai nou, introdusu abea de 30 ani in salóne, si anume din jocurile poporali secuencesci din Transilvani'a. Déca e dara vorb'a de plagiatura

apoi cu mai mare verossimilitate potemu dice noi ca au luat Secuii joculu loru (botezatu mai tardiu „csárdás”) dela calusierii nostri, dissolvendu figurile calusierulu in disordine absoluta, prefacendu chiuururile nóstre ritmice in exclamari unisone, nearticulate („csihája”) si mai adaugendu punerea maniloru pe la urechi si pe dupa céfa, — spre a dá joculu un'a espressionu mai domnesca. Adaosulu acesta se pare a fi facutu de catra „verbuncasii” dinainte de 1848, despre cari scimu ca-'si simtieau de multoru greu capulu.

Cumca „ardelén'a” si „hatiegan'a” nóstra sémana cu partea prima a csárdásiulu (lassu) cá unu ou cu altulu e necontestabilu. Cumca luatamu noi „ardelén'a” din csárdás — ori si csárdásiulu din ardeléna, nu va fi greu de a constatá dupa analogiele de mai susu.

Acestea notitie fugitive voru areta on. cetitori imperativa necessitate de a pastrá si salvá totu ce e alu nostru totu ce compune si se refere la individualitatea nationala a unui poporu.

Eata ca ni fura dio'a mare si ne despóie vedindu cu ochii de totu, ce avemu bunu, maretiu si frumosu; é' noi ne uitamu cu manile in sñu cum se inpodobescu altii cu penele nóstre! Intru adeveru multu amu decadiutu, tare amu degeneratu déca nu ne mai simtиму capabili de a reclamá, sustienea si aperiá ceea ce este alu nostru dupa totu dreptulu dumnediescu si omenescu! Astadi dantiururile, mane cantecele si datinele stramosiesci; poimane limb'a — si éta ca e gat'a glót'a de ticalosi, care nu merita alt'a, decatu a fi sugrumata pe intregulu, estirpata de pe facia pamentulu!

Turturelu Codreanu.

Curgeti lacrimi. . .

Curgeti lacrimi in tacere
De pe géna 'mi la pamentu
Si alinati a mea dorere
Cu balsamulu vostru santu...
Candu fecunda-ve sorginte
Va lecá incetisioru,
Animiór'a mea ardinte
Va sburá cu voi in coru...

P.-P.

mului, cu conduita ridicula si perfida, misielia popésca.”

Fia de ajunsu cu acestea mascari scóse din pasquillulu dela Galati. Credemu cá cu atáta justificaramu si titlulu acestei recensuni, precum si opiniunea nóstra, cá unu pasquillu cá acesta, care intrece mai pre tóte cele publicate contra romaniloru din monarchia in press'a magiara, esitu din pén'a unui brasiovénu, care desertandu de aici, acum isi vérsa veninulu contra celoru remasi in patri'a loru, cu 10 mii de napoleoni nu ar fi platitu prea scumpu din vreunu fondu de dispositiune.

Cium'a européna — Usur'a.

Cium'a fisica din Russi'a incetá in urmarea celoru mai severe mesuri luate contra ei, pana si prin prefacerea in cenusia a sateloru infectate de ea; dara cium'a ce póta numele de usúra si camata, despóia, devasta, ucide si estermine mii de familii, localitati, districte si chiaru provinci intregi. Acea bóla spurcata si diabolica mai domineasa si in alte vécuri, éra rezultatele finali au fostu totudeauna din cele mai barbare, versari de sange, omoruri, aruncarea camatariloru in foculu caseloru aprinse preste ei. Dara si camatari'a se nasce din alte bóle sociali si politice, si mai multu cá tóte, o nutresce si ingrasiá despotismulu mascatu sub forme diverse, de inaintea caruia dispare moralitatea, sentimentulu religiosu si cu acestea ori-ce simtiu de humanitate.

In mai multe staturi se luasera odinóra mesuri fórté aspre contra usurariei, se ficsara prin legi cifrele de interesse cáte era permis a se luá dela bani, éra cine luá mai multu, era condamnatu a restituí prisosulu; pe airea trebuia se platésca intretu si inpatratu cá pedépsa (glóba, amenda), in alte tieri usurari'a era declarata de crima infama, cá furtulu si cá insielatori'a, inculpatii trasi in judecata si aruncati in temnitia. Au venitu inse preste Europ'a si Americ'a teoriile moderne, care tinu, cá si banulu e marfa cá ori-care alta marfa, cá productele campulu si ale montanisticeii, cá vitele si cá manufacturele, prin urmare daca stá in libertatea fiacaruia se céra pe marf'a sa pretiulu ce'i place, asia si capitalistulu are dreptu se céra pe banii sei ori-catu va vrea, si are se'lu infrene numai concurenti'a, ca adeca cei lipsiti afla airea bani mai eftini, si iau de acolo, éra nu dela usurariu.

Acestu silogismu schiopu, acea sofsima periculoasa a sedusu pe mai multe gubérne si corpuri legislative, cá se desfiintiedie legile vechi aparatórie si se deschida usurariloru tóte portile iadului. Legislatori si gubérne n'au vediatu, ca banulu póte se totu fia marfa, cá inse elu este marfa (merces — Waare — portéka) de monopolu, pe care o produce numai unulu, adeca statulu, éra acesta produce numai atati bani, cáti póte, sau cáti voiesce, sau cáti ii convine dupa inpregiurari, ii cheltuesce totu dupa cum ii dictédia interessulu seu, ii cere dela ómeni sub forma de inoposite, taese, monopóle totu asia, fóra ale dá alta marfa pe ei.

Dara se lasamu teoriile ametite ale intieptiloru moderni, se cautamu ce se intempla in viati'a practica. Aici la noi scimu si vedemu; legea paliativa a dietei unguresci din anulu trecut u calu-nóscemu; totu asia scimu ca se luara si in Galiti'a unele mesuri contra usurariei. Folositaie ele ceva? Diariile din Ungari'a ne asigura, cá n'au folositu nimicu, cá-ci camatarii sciu se'si bata jocu de acelea legi in mii de moduri. Comune intregi cadu mereu in iobagia noua; au ajunsu mai multe din ele, cá hotarulu intreguletiu se'lu cultive numai pe sam'a camatariloru, cá-ci sau este in realitate déjà intregu alu loru, sau cá locuitorii sunt asia de ingropati in datorii, in catu vér'a si tómn'a sunt siliti a cará tóte productele campulu in curtea sau vill'a, in siurile, granariile, magazinele camatariloru, in capu de datorii si de camete, de unde apoi acestia la dau numai pe atata, in catu se nu móra de fóme si golatate, pentru-cá in primavér'a urmátoria se póta esi éra la lucru. Adeverata sclavia paganésca.

Acestea se intempla pe la sate. Dara pe la cetati si orasie? Se feresca Ddiu si de starea aceluora. Se pareca pana acuma, cá austriaciloru si germaniloru le era rusine se marturisésca pe facia, cá cium'a usurariei ii stinge si pe densii. De vreo 2 luni incóce nu mai este asia. De candu se porni aprig'a persecutiune contra socialistiloru, esi la lumina adeverulu, cá una din causele principali ale furiei socialiste este usurari'a.

Sute de diarie sunt de acordu in acestu punctu. Se descopere si la ei mii de casuri, unde se iau cate 100% pana la 360% pe anu, si in mai

multe regiuni este gratia mare, dacă ti se dă 1 fl. cu interese de 5 cri pe 7 zile, adică cu 2 fl. 60 pe anu. Cestiunea se tractă în parlament. În Austri'a inse au noroc, ca acolo nu s'au desființiatu toate legile de usuraria, ci au mai ramas unele foarte folositoare, în puterea carora chiaru poliți'a este auctorizata a da preste hotaru pe multime de usurari straini. Această mesura a si inceputu a se executa mai antaiu chiaru în Vien'a, de unde scotu mereu pe multime din acei spoliatori, dacă sunt straini, și i trimitu la urm'a lor, de unde au venit. Ce folosu inse, că i scoti dintr'o cetate, numai pentru că se se mute în alt'a, sau si mai reu, se se traga pe la sate că lipitori. Atatu în Germani'a catu si în Austri'a cei mai renumiti legisti si barbati de statu studiă serioșu această cestiune foarte periculoșă, din care se potu nasce alte rele mari.

Revista politica.

Sibiin, 25 Martiu st. n. 1879.

O consecința a politice externe a comitelui Andráșy si unu criteriu caracteristicu alu situațiunei finanțiare a monarhiei austro-ungare este înapregiurarea, că pentru că guvernele si pota face fatia chiaru si numai speselor curente ale statului sunt nevoite a isi lua refugiu érași si érași la împrumuturi oneroșe, prin cari în locu că sarcinele cetățienilor se se mai micșorează, din contra se înmulțescu totu mai multu în proporțiuni aprópe geometrice. Asia în dilele acestea parlamentulu austriacu din Vien'a s'a ocupatu de proiectulu de lege pentru contragerea unu nou împrumutu de 100 milioane în renta de aur. Acestu împrumutu se va votá și apoi la anulu se va votá érași altulu, pentru că se se pota plati procentele împrumuturilor anterioare. Asia o au facutu si Turci'a pana candu mai avea óresicare creditu în Europ'a; dar' totu Turci'a ne au datu ocaziune a vedea si a studiă consecințele unei administratiune asiatică, care nu se întrebă niciodată deca va si fi în stare a purtá sarcinile ce isi încareá, ci consultá singuru numai arbitrariulu, capriciurile si trebuințele momentane.

În diet'a Ungariei, dupa ce s'au mai linișcitu încatva spiritele în urm'a catastrofei dela Seghedin guvernulu ungurescu a supusu la desbatere budgetele pe anulu curentu. Pentru că se mai înblândiesca încatva pe partid'a ultra-opositionala, ministrulu de culte si instructiune s'au grabitu a depune pe mész'a dietei acelu faimosu proiectu de lege pentru introducerea învetiamentului obligatoru alu limbii magiare în școlile populare.

Espunerea de motive a acelu proiectu de lege este unu adevératu cap'-d'opera de sofisme prin care ministrulu Aug. Tréfort se încerca a mascá înaintea lumii, adevérata tendința a acelu proiectu de lege prin care magiarizarea nationalitatiloru nemagiare va fi practicata în modu sistematicu si în puterea unei legi sanctionata de catra toti factorii constitutionali ai regatului St. Stefanu. Vomu publicá si noi în Nrulu viitoru acea espunere de motive, asupra careia atragemu de pe acuma tota luarea aminte a publicului nostru. Cu ocaziunea desbaterii budgetului ministeriului de justitie se constatá érași pentru a o sut'a óra, ca nu exista nici unu statu în Europa în care justiti'a se fia mai neregulata, mai anevioșă si mai scumpa decatu tocmai în multu laudatulu statu ungurescu. Dar' acestu obiectu, care este de o înportantia vitala, merita unu studiu seriosu si detaiatu, din care cauza vomu si reveni asupra lui câtu mai curendu.

Catastrofa dela Szeghedin a facutu o impresiune foarte profunda la toate populare civilizate. Ofrandele curgu în abondantia din toate partile. O frumoșă lectiune, dar' si meritata le da unguiloru diariulu conducătoru din capital'a Romaniei, betranulu „Romanulu“, seriindu într'unu apelu caldurosu în favorulu nefericitiloru dela Szeghedin, între altele următoarele cuvinte:

„Scimu ca se va aminti poté, ca în timpulu resbelului din urma, Ungurii au interdisu pena si Romaniloru de sub dominatiunea lor de a veni în ajutorulu fratiloru loru caduti pe campulu de onóre în lupt'a pentru independința patriei. Rei consiliari aru fi inse aceia, cari în aceste triste momente, aru face asemenea amintiri. Acestia aru fi consiliarii mici — animiei si ai înjosirei caracterului romanesc. În timpulu resbelului din urma, era o cestiune politica, o cestiune de afinitate de rassa, care vorbea natiunei magiare, pe candu astadi nu mai vorbescu de câtu numai simțiemintele de umanitate, decatu numai vederea nenorocirei celei mai cumplite, ce isbesce sute de mii de suflete. Marjmea de sufletu natiunei noastre se va

aretá tocmai în ajutoarele ce le va trimite acum victimeloru potopului din Ungari'a. Anim'a Romaniloru va fi dar' si de astadata simțitoare si man'a loru darnica că totu-deuna în asemenea înapregiurari.“

Asia scie se scrie unu diariu romanesc si inca unu diariu, caruia de mai multi ani i este detrasu debitulu postal si este opritu de a trece fruntari'a unguresca. Recomandam acele linii de mai susu, amabililoru nostrii colegi de pena dela „Kelet“ din Clusiu si dela celelalte diarie unguresci de asemenea calibrú.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— (Din comitatulu Marmatiei, 1/13 Martiu.) Candu vinu din nou a Ve raportá din acestu ténutu nefericitu, spunu starea lucruriloru asia, dupa cum se afla la noi, pentru că din referințele nostre se si pota scote fratii nostri din alte parti o învetiatura si precautiune salutaria.

Care este sorgintea reutatoru ce pascu pre bietii maramuresienii? La asta întrebare medítandu între lacrimi si cercandu cu de a menuntielulu între evenimintele trecutului si presentelui, affaiu cu usoritate toate cauzele care au alteratu si mai alteréda simțiemintele curate ale acestui poporu credulu, bunu si blandu, dar' totu odata suferitoru, alu anticului Maramuresiu. Acele cauze sunt: aristocratismulu grosolanu; ur'a familiara nutrita din partea mai multoru familiiu nobile (?); ignoranti'a facia de luptele de vietia a popóraloru; indiferentismulu celor mai multi, si credulitate populoru.

Aristocratismulu rumpu comunicatiunea spirituale dintre poporu si boierii domni; numai în atata se mai observa, încatu e de lipsa pentru domni, că pre poporulu muncitoru se lu pota avea de instrumentu orbu alu scopuriloru lor, că se nu dicu alu malitiei si intrigeloru lor.

Ur'a familiara nutrita cu o perseverantia duratóre reutacióșă din partea celor ce voiescu a înaintá cu dauna altora; ba acesta ura cumplita fiinduca ajuta multu scopurile celor ce voiescu a ne domni, e atitiatu chiaru si de straini, ba chiaru si de infernu. Acesta ura a dusu acolo starea lucruriloru, că orice principiu salutariu nu e partinitu numai pentru aceea, pentru că pe langa acela zeléza una dintre celelalte familiiu patriciane, séu pentru-ca ide'a acelu principiu a esitu dela unii membrii activi ai acelei familii.

Ignoranti'a si indiferentismulu se ajuta împrumutatu. Multi inși cari voiescu a se numerá între inteligenti, nesciindu si necunoscându luptele de vietia ale natiunei din alu carei sinu se tragu si ei inși, nesciindu ca ce sunt, ignorandu chiaru si virtutile romanului, dau credientu celor audite dela straini. În urmarea acestora apoi sunt indiferenti si facia de binele si înflorirea intereselor populoru romanu, ba chiaru si de ale loru proprie. De aici vine apoi, că sbéu, absorbu si însusiescu numai principiile spiritueloru destrugátórie, propagate de straini, cu scopuri fatale pentru noi, reslatite în diaristica si politic'a dilei decatra cei ce ne vreau reulu.

Credulitatea populoru, carele nu scie si nu si cunósce ómenii, ei e silitu a le primi toate de bani bunu, pentru că domni cei mari asia le spunu. Apoi poporulu crede cumca acei domni ce traescu din sudórea lui, nu lu voru însielá, pentru că elu le da vietia si stare.

Deca totusi se întempla că poporulu are mai mare încredere cátra óbreare, atunci sciu domni ce faca, că se stírbésca creditulu celui încreditu, ori că se'ulu faca odiosu înaintea bunului poporu; si éra le curge apa pe mór'a lor.

Dar' óre cati sunt cei de spirit si de anima, caroru le aru compete tota încrederea la noi? Aceia se potu numerá pe degetele unei maini; deca inse si dintre acele cinci degete doue-trei aru fi rețezate.

Intemprările cele mai recente dovedescu prea bine cele dise înaintea celor ce ne cunóscu referințele.

Atentatulu celu înfloritoru facutu în numele maramuresieniloru, dar' urditu de catra cei de alta nationalitate si deosebi de catra comitele supremu, carele nu este romanu si-a aflatu corifei si între romani, din cauzele indicate si din scopuri partiale.

Înainte de a scrie procesulu acestui atentatu din punctulu de vedere scrutatoru, amintescu că agitatiunea si propagand'a satanica si-a continuatu lucrarea pana în capetu, observandu că majoritatea dintre preoti nu s'a subscrisu inse nici nu s'a oppusu intru nimicu; vréu se dicu cu pucina exceptiune, au lasatu turm'a în gur'a lupiloru.

Ar potea preveni reulu mergédu o deputatiune la Maiesatea S'a; dara indiferentismulu si ignoranti'a e în cale. Unii poté ca si pricepu reulu prea bine, inse nu voru că se si pórda prietenii de domnu.

Acum se vedemu cum s'a potutu duce în deplinire această mistificatiune, cum s'au coloratu reulu chiaru si de catra cei slabi la angeru si renegati, că se fia placutu la vedere si bunu la gustare; éra cei ce isi punu manile în crucis, se uita si tacu?

Eaca câteva doctrine, pe cari le audi candu discuti cu unulu si cu altulu, si cari sunt urmate în întielesulu strictu de cei mai multi.

— Ce voiesci? În contra torentului si a undeloru nu-i cu potintia a înnotá.

— Deca-ti faci inamici din toti pentru toate nimicurile, nu poti se traesci.

— Ce se me mai opunu? că nime nu-mi va fi intru ajutoru.

De aceste frase ale poltroniei poti audi în totu momentulu cu gramad'a. Incolo dupa ce vei combate cu argumente valide reulu, vei mai audi si unele că acestea:

— D'apoi a mai trece si această reu cum au mai trecut si altele mai multe.

Dupa cum v'amu informatu în literele trecute, pe tempulu subscrieriloru lucrulu a fostu descrisu cu coloru placute. Ignoranti'a si indiferentismulu apoi i-a si prestatu serviciulu seu. Cercandu mai departe aflam, ca lucrulu trebuie se fia asia pentruca Jonu nu vrea.

Dá óre unde vomu ajunge? de aceea nu e întrebare. Óre ce lucru e acesta? aceea pucini sciu, pentruca în vietia lor nu'au vediatu diariu romanesc. Óre mai este lume si dincolo de Gherla. Óre mai este orasiu afara de Săgeti (Szigeth) si de Pest'a?

Asiu dice si m'asi mangaiá cu aceea, că Ddieu de multeori întorce reulu spre bine, si că si din recursulu maramuresieniloru catra corónă se va vedea apriatu, că nu e vointi'a generala în Maramuresiu cea espusa acolo, că acelu recursu ori fia si petitune e manca, pentruca nu'su scrisi acolo toti cei chemati. Ei, dara Maiesatea S'a nu poté presupune mistificatiuni, din partea guvernului seu, si n'are timpulu a perlege cateva sute de subscieri.

— Dar scii tu Tonia scopulu proiectului de lege si alu istantiei maramuresieniloru catra Rege?

— De nu te mai amari si nu te mai necaji, că scii tu cum dice Romanulu, că n'oru fi toate pe voi'a pismasiloru.

— Acum ne pricepemu. — Dóra va fi bine mei? — Vai si amaru de acelu bine, din care poftescu dela noi mai multu decatu potemu.

— Amú poti totu grai, deca odata e trecuta. — Se lucramu în contielegere.

— Apoi si tu ce mai graesci si ce te scocoresci. Numai nu te aliná si aciua că i vedea cei patí, că dlu juratu nu tea ascultá cine esti si ce voiesti, ci mi te a face butucu.

Cam asia curgu discussiunile în tier'a nostra. În restempulu subscrieriloru se audiéu o multime de noutati fictive si promissiu scornite, anume prin opide (orasie), se graiá că congruá (simbri'a) preotiloru se va ridica din cea bagatela la 500—600 fl. si această se va întocmi asia catu de curendu prin înaltulu ministeriu. În Săgeti se va edificá biserica si Romaniloru li se va oferi spre acestu scopu ajutoru dela guvernulu? — Éca coclinte! mananca din ele, apoi ada limb'a se ti'o taiu.

Adaogédu aceste catra cele trecute, imi vine si mie se dicu ceea ce audiu prea de multe ori: vomu vedea ce va mai fi! apoi se mai adaogu éra: — că bine nu-i, decumva Romanii nu'si voru deschide ochii. Inse vocea mea debila nu va avea resunetulu doritu, candu nici chiamarea pastoriloru celor mari si a natiunei nu e audita dela noi. Dara mai multi asculta vocile sirene, si fruntasiu satului trebuie se asculte de dlu juratu (subprefectu), că de nu i va pune în códă.

Dreptatea nostra o a mancatu lupulu, — nu sciu cum si pana candu? Voiésca numai cei chemati si va fi bine.

Regulus T. M.

Despre întreprinderi montanistice în Romani'a.

În cuventulu de tronulu alu Principelui Carolu I. s'a vorbitu si despre necesitate unu proiectu de lege pentru esplotarea mineloru. De atunci încóce ne vinu si noue întrebări, anume dela ómeni particulari, doritori a se aplicá la ramur'a montanistica, cu cerere că se'i informam „pe cale privata“ despre starea lucrului. Lips'a de timpu fisicu ne tñe în absoluta imposibilitate de a responde la toti pe cale privata, în această si în alte numeroșe afaceri private, că-ci atunci abia ne-amu mai potea ocupá cu altu-ceva. Asia suntemu constrinsi a ne folosi uneori de publicitate, precumu facu si alte diarie nenumerate, éra în casulu de facia cu atatu mai virtuosu, că sunt multi cari se interesséda de întreprinderile montanistice din Romani'a. Éca întrebări si respunsuri.

S'au facutu si se facu în Romani'a cercetari geologice?

S'au facuta si se facu.

Unde sunt rezultatele acelor cercetari?

Acelea se afla închise mai multu în scriiniele aceloru proprietari de munti, cari le-au facutu ori au îngrijitu a se face de cátra altii, că-ci precum statulu, asia si proprietarii particulari, se feria, pre câtu numai potea, a descoperi thesaurele ascunse în sinulu pamentului patriei, de frica că se nu irrite si mai multu setea de ocupatiune si rapacitate veciniloru, pre câtu timpu starea politica a tierii era precaria, nesigura. Ácea politica nationale fó observata cu rigóre si mai mare dela 1843/4 încóce, de candu Russi'a încercase a bagá în puterea bracialoru o compania montanistica russésca sub conducerea lui Triandafiloff în muntii tierii, pre câtu se întindu aceia din regiunea Brasiovului, de alungulu pana la passulu Vulcanu în Olteni'a si pana la Orșiova.

Nu este nici o urma de lucrari montanistice în Romani'a?

Sunt bogatele saline dela Ocna în Moldov'a, dela Slanicu, Teleg'a, Ocna mare în Munteni'a, din care toate se scote sare nu numai pentru locuitorii tierii, ci se vinde din ea si în strainatate pe fiacare anu în pretiu de câteva milioane. Sunt urmele baiei de arama în Olteni'a. Este ab antiquo, că si în Transilvani'a spalarea de auru din mai multe riuri ale Munteniei (Tier'a romanésca, Valachi'a), éra de cativa ani încóce s'au descoperitu multe mineralie, chiaru si nesce vine de aur.

Este lege montanistica în Romani'a?

Pentru cine se fia fostu pana acuma lege montanistica, dacă era opritu a cauta metalle si preste totu mineralie în sinulu pamentului patriei? Dupace inse chiaru prin cuventulu de tronulu se dete semnalulu, se întielege de sine, că guvernulu chiamandu barbati de specialitate (fóra cari nu va face nimicu) ori-de unde'i va aflá, se prepare unu proiectu de lege montanistica, se isi trimita de pre acuma tineri alesi inadinsu la școlile de montanistica, unde nu numai se fia îndopati cu theorii, ci se si faca praxa intinsa; în fine se ia în ajutoriu si pe academi'a de sciintia, la

formarea si ficarea terminilor tehnici, cá se nu ésa o terminologia de batjocura, unu jargonu germano-franceso-romanesco, precum este celu dela calile ferate, cá-ci dupace se incuiba atati termini barbari, mai tardiu este fórte anevoia a'i mai scóte.

Se voru primi la montanistica si montanisti, si lucratori practici de pre la numeroasele mine de aur, argintu, arama, feru, carbuni de pétra, saline etc. din Transilvani'a?

Nu scimu; noi inse le recomandam vecinilor nostri, cá se chiamo ómeni mai bine dela noi, de cátu se'si aduca pe capu cáte adunaturi de ómeni necunoscuti de preste siepte tiéri. In Transilvani'a se cultiva minele de 3000 de ani, éra mai virtosu dela Traianu incóce necurmatu, in proportiuni mari.

Academii montanistice recomandam acuma, cá si in anulu trecutu la intrebarea unoru tineri din Craiov'a, Freiburg in Saxoni'a, cele din Belgiu si din Franci'a. Dara se nu mérga toti la unu locu, si deocamdata celu pucinu 12 alesi bine.

Sciri diverse.

Sava Popoviciu Barcianu

parochu, administratoru protopresbiterialu, asesoru consistorialu metropolitanu, membru alu comisiunii administrative pentru fundatiunea Siaguniana, membru ord. alu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, membru corespondentu alu Academiei romane din Bucuresci, decoratu cu crucea de aur cu coróna pentru merite, etc. etc., inpartasitu cu ss. taine adormi in domnulu dupa unu morbu greu in 12/24 Martiu a. c. la 11¹/₂ óre a. m. in etate de 65 ani din cari 40 ani ia servitu la altariulu dumnediescu. Remasitiile pamentesci se voru ridicá din cas'a reposatului si se voru inmorméntá Joi in 15/27 Martiu la 10 óre a. m. in cimiteriulu gr. or. alu cómunei Resinari.

Acásta o aducu la cunoscentia, cu anim'a infranta de dorere, tuturor rudeniloru si amiciloru reposatului:

Stanc'a Popoviciu Barcianu n. C. Cioranu cá sotie; Dr. Daniilu Popoviciu Barcianu profesor seminariulu, Sabinu Popoviciu Barcianu studentu, Constantia Popoviciu Barcianu cá fii; Servianu Popoviciu Barcianu jude la tabl'a reg. in M. Osiorheiu, Ana ved. Ioanu Brote cá fratini.

Resinari, in 13/25 Martiu, 1879.

— (Necrologu.) N. Petra-Petrescu amplotiatu de banca in numele seu, alu fratelui Dimitrie alu sororiloru Anastasi'a mar. C. Petra, Sanzuén'a mar. J. Todoreanu si Barbara, a cumnatiloru si nepotiloru, cu ánima franta de dorere, anuncia tuturor amiciloru si cunoscutiloru, ca prea iubit'a loru mama, respective sócra si buna

An'a Petra

a repaosatu in domnulu astadi la 12/24 crt. in etate, de 62 ani.

Inmorméntarea va avé locu miercuri la 26 crt. in comun'a Ibanesci, langa Reghinulu sasescu. Fia-i tie-réu'a usióra.

Sibiu, 12/24 Martie 1879.

— (Necrologu.) Prin diariele din streinetate s'au anuntiatu mórtea profesorelui Clifford, unulu dintre cei mai distinsi invetati mai tineri ai Angliei. Acésta intemplanu nu ne preocupa numai intru cáta a curmatu firulu vietiei unui filosofu si in acelasu timpu publicistu si matematicu, dela ale carui lumini propagate cu o energie din cele mai convinse, potea se astepte multu si Angli'a si cealalta Europa.

In necrológele biografice ce s'au scrisu despre elu inse aflamu, ca profesorulu Clifford pledase cu multa staruintia si cu o mare ardóre pentru integritatea Romaniei, atunci candu Russi'a, Angli'a si celelalte state mari se intielesesera a ne spoliá. Nu numai atátu, profesorulu Clifford pretindea cá conditiune neaparatá pentru impedecarea Rusiei in mersulu ei: o Romania unita, care se coprinda intregu elementulu romanu. Vomu avea prin urmare si noi motivulu a plange acésta sórte ce ne a rapitu unu luptatoru alu „unitatii nationale“, cu atátu mai virtosu, ca acésta idea la noi nu este simtita séu ca e condamnata cu o urgie stupida si injosítóre-
„Rom. libera“.

— (Incendiu.) Din comun'a Hidisiu ni se scrie, ca in diu'a de 19 l. c. a eruptu acolo unu focu diu'a mare pe la amiédi, care au consumatu 2 case, 2 siuri cu nutretiu si bucate cu totu si alte superedificate mai mici. Daun'a causata se póte calculá celu pucinu la 900 fl. Nenorociti, carora le au arsu totu au remasu subtu ceriulu liberu.

— (Conchiemare.) Conformu §-lui 30 din „Statute“, prin acésta se conchiéma Adunarea generala a invetatoriloru rom. gr.-or. din dieces'a Aradului pe 5/17 Aprilie (joi dupa ss. pasci) a. c. in Aradu.

Adunarea generala se va deschide precisu la 3 óre dupa médiadi, ér inainte de médiadi la 9 óre se va

intr'uni Comitetulu Reuniunii, pentru resolvirea agendelor sale.

Astadi candu invetatorii romani, si scól'a confesionala este supusa la atâtea probe, speramu ca voru luá parte la adunare, nu numai toti membrii reuniunii — ci in genere toti invetatorii din diecesa.

Siedintiele se voru tienea in scól'a nóstra elementara de langa biseric'a catedrala.

Lipov'a-Rodna 8/20 Martiu 1879.

Secretariatulu Reuniunii

Ioanu Tuducescu.

A. D. Romanu.

— (Ofrande pentru nefericitii inundati din Seghedin.) La redactiunea „Observatoriulu“ au incursu urmatórele sume:

Redactiunea „Observatoriulu“ in Sibiu	5 fl.
Dela d. Sabbas Popoviciu, preotu de garnisóna in Vien'a	5 „
Prin d. colectante Titu Budu ni s'au tramisu pre langa list'a originala de colecta, sum'a de 25 fl. contribuita din partea urmatóriloru din Gherl'a :	
rever. d. Anderco, prepositu capit.	5 „
„ „ Stefanu Biltiu, canonicu	3 „
„ „ Mihailu Sierbanu, canonicu	2 „
„ „ Demetriu Coroianu, canonicu	2 „
d-na Augusta Rennebaum, pianista	1 „
d-lu Borbola Lenguel	1 „
d-na Maria Pavelu	1 „
d-lu Atanasie Damianu	2 „
„ Georgie Pasca	2 „
„ Teodoru Indre	2 „
„ Titu Budu	2 „
„ Lazaru Hura	1 „
„ Vasiliu Pordea	1 „
Sum'a	35 fl.

— (Societatea „Concordi'a Romana“ din Bucuresci) a datu in sér'a de 3 Martiu st. v. a. c. o serata musicala cu programulu urmatóriu: Partea I.

1. Gluck — Solo si Coru din oratoriulu „Alcest“ cantatu de sectiunea Musicala. 2. Verdi. — Potpuriu din „Ernani“ executatu de d-nu Fotino si d-ra Belgasoglu. 3. Kruger — La Gazele, improptu pentru piano executatu de d-ra Baicoianu. 4. Tershak, — La Sirené pentru flautu, executatu de d-nu Vulpénu, acompaniatu de d-ra Victori'a Mosioiu. 5. Vist. — Duetu pentru dóue vióre, executatu de d-ra V. Badulescu si d-nu Fotino. 6. Bellini — Somnambul'a, cavatina si romantia cantata de d-ra Elena Mosioiu. 7. Suppé — Poetu si Tieranu pentru piano, executatu de d-rele Caliopi Saulescu si El. Bursanu. 8. Beethoven — Larghetto din a 2-a Simfonia Trio executatu de d-ra Caliopi I. Saulescu si d-ni Vulpénu si Fotino. Partea II. 9. Biunde. — Frumósa copilitia, posie de d-nu V. Alecsandri, aranjata pentru corulu Sectiunei Musicale de I. Vasilescu. 10. Niedermayer — Laculu de Lamartine, cantata de d-nu A. Dunca. 11. Mendelssohn. — Rondo Capricioso pentru piano executatu de d-ra Zoe Porumbaru. 12. Gounod. — Cavatina din Faust, cantata de d-nu N. Banulescu, acompaniata de d-ra Alecsandrina Rosiu. 13. Kalkbrenner Le Rêve pentru piano executatu de d-ra Caliopi Saulescu. 14. Gounod. — Preludia asupra meditatiei Bach, executatu de d-ni Fotino, Stefanescu, Dimitrescu, Adrianu si Birtu. 15. Mayerbeer. — Marsiulu încoronarei din Prophetu pentru dóue plane, executatu de d-na M. Nica si d-rele Victori'a Mosioiu, Caliopi I. Saulescu si M. Belgasoglu.

Dupa concertu s'au dansatu cu orchestra compusu de diletantii Societatii.

— (Despre balulu romanu aranjeatu la 2 Febr. a. c. in Siria), in folosulu fondului scolariu gr. or. din comun'a Covasintiu ni se scrie, ca au reusitu cátu se póte de bine. Venitulu au fostu 84 fl. 50 xr., éra spesele 78 fl. 30 xr. Intre acei p. t. domni cari au bine-voitu a dá oferte maritimóse pentru acésta petrecere ni se mentionédia: II. Sa Ioanu Metianu, episcop. Aradului cu 5 fl.; d. d. Popescu, not. in Wadabu 4 fl.; Ioanu Topanu 1 fl.; W. Mladinu 1 fl.; Dr. Thiroler 2 fl. Adalb. Mihailovicu 2 fl.; Puscariu dela Aradu 1 fl. si d. Maesimilianu Balintu 2 fl. v. a.

— (Esamenu de advocatu americanu.) Esaminatorulu catra candidatu: „Fumedi?“ Candidatulu: „Da, domnulu meu.“ — Intrebare: Poti se'mi dai o tigara? Ráspunsu: „Da domnule.“ — Intrebare: „Bine dara: In ce costa cea dintaiu datoría a unui advocatu?“ Ráspunsu: „Intru a face socoteli cátu se póte de mari.“ — Intrebare: „Fórte bine. Si mai departe?“ Ráspunsu: „Asi inmultu cátu se póte numerulu clientiloru.“ Intrebare: „Candu se schimba positiunea d-tale facia cu clientulu d-tale?“ Ráspunsu: „Déca ii presentediu socotél'a.“ — Intrebare: „Esplica-te mai claru!“ Ráspunsu: „Atunci ne aflamu intr'o stare de adversari. Eu imi ceru banii si elu de obicei mii refusa.“ Intrebare: „Pe ce pecioru trebuie se stai cu advocatulu partidei

contrarie, dupa ce s'a inceputu unu procesu?“ Ráspunsu: „Cá unu companionu.“ — Esaminatorulu: „Fórte bine, domnulu meu; e destulu. D-ta promiti, se devii o podóba a cercului d-tale, si'ti dorescu din ánima succesu.“ „Alb. Carp.“

Bibliografia.

In tempulu din urma ni se tramisera cóle de prenumeratiune pentru urmatórele opuri:

— „Romani'a inaintea Europei“ traducere din italianesce de: Eufrosin'a C. Homoriceanu in Românulu-Saratu, Romani'a. Pretiulu de subsciriere pentru acestu opu, care se afla dejá suptu tipariu, este de: 1 francu 50 bani séu 67 cr. v. a.

— „Religiunea“ din punctu de vedere politico-juridicu de Dr. Ioane Bohl, advocatu in Amsterdam, dupa traducerea germana de d. Sylviu Rezeiu, preotu gr.-cath. alu diecesei Oradane. Abonamentele la acésta scriere se potu face deadreptulu la d. traductoriu in Oradea-Mare. Pretiulu unui esemplaru care va fi de 22—24 cóle este de: 1 fl. 70 cr. éra pentru clerici si studenti 1 fl. 30 cr. v. a. Dela 10 esemplare se da d-loru colectanti, unulu gratuitu.

— „Crescererea Poporala“ manualu pedagogico-didacticu pentru luminariiu poporului, dupa dirigitelile preparandialu alui Ignatiu Bárábany, prelucratu de Dr. Augustinu Lauranu, profesorulu si catechetu la r. institutu preparandialu diecesanu gr.-cath. de Oradea mare.

Copriusulu acestei carti care va appare in 15 Aprilie a. c. va fi urmatóriu: Introducea. §. 1. Chiamarea si insusirile invetatoriulu. §. 2. Cualificarea invetatoriloru. §. 3. Scól'a poporala. — Tractatulu I. Despre omu. Partea I. Trupulu omenescu. Capu I. Organele nutritii. C. II. Org. misicarii. C. III. Org. semtfrii. C. IV. Org. vorbiri. Partea II. Sufletulu omenescu. C. I. Mintea, séu potinti'a de a cunósce. Sectiunea I. Potinti'a intuitória. §. 1. Pot. int. esterna. §. 2. Pot. int. interna. Sect. II. Potinti'a representatória. §. 1. Memóri'a. §. 2. Fantasi'a. Sect. III. Potinti'a cugetatória. §. 1. Pot. de a formá conceptu. §. 2. Pot. judecatória. §. 3. Pot. rationatória. ** Diferentiele mentali. C. II. Anim'a, séu potinti'a de a semti. C. III. Voi'a, séu potinti'a de a pofiti. Sect. I. Instinctulu. Sect. II. Voi'a, séu arbitriulu. — Tract. II. Despre crescere. Partea I. Crescere trupésca. C. I. Despre aperare, séu scutire. C. II. Despre portarea de grigia. C. III. Despre deprindere. Part. II. Crescere sufletésca. C. I. Cultivarea mintii, séu a potintiei de a cunósce. §. 1. Cult. potintiei intuitive. §. 2. Cult. memoriei. §. 3. Cult. fantasiei. §. 4. Cult. potintiei de a formá conceptu. §. 5. Cult. potintiei judecatória. §. 5. Cult. potintiei rationatória. C. II. Cult. ánimei, séu a potintiei de a semti. C. III. Cult. voiei, séu a potintiei de a pofiti. §. 1. Cultiv. instinctului. §. 2. Cult. voiei (caracterulu). — Tractatulu III. Despre invetiare. Partea I. Didactic'a generala. C. I. Organizatiunea esterna a scólei. Cap. II. Org. interna a scólei. Sect. I. Disciplina scolastica. §. 1. Crescere religiosu-morala. §. 2. Ordulu scolasticu. §. 3. Sustienerea liniscei. §. 4. Sustienerea atentunii. §. 5. Sustienerea sirguintiei. Sect. II. Medilócele disciplinare. §. 1. Amabilitatea si auctoritatea invetatoriulu. §. 2. Conlucrarea parintiloru si a superioriloru. §. 3. Legile scolastice, séu regulele disciplinare. §. 4. Indatinarea. §. 5. Premiarea si pedepsirea. §. 6. Esamenele scolastice. §. 7. Gruparea scolariiloru. §. 8. Classificatiunea. Sect. III. Modulu invetarii, séu metodulu. §. 1. Principiale didactice. §. 2. Planulu invetarii. * 3. Progresiunea didactic'a. §. 4. Formele invetarii. §. 5. Tonulu invetarii. §. 6. Ocupatiunile. §. 7. Instrumentele scolastice. Partea II. Didactic'a speciala (Metodic'a aplicata.) C. I. Institutiunea Catechetica. C. II. Institutiunea gramaticala. Sect. I. Deprinderile verbali si mentali. Sect. II. Invetiarea cetirii (scriptologi'a). §. 1. Cetirea mecanica. §. 2. Cetirea la intielesu. §. 3. Cetirea frumósa. Sect. III. Deprinderile gramaticali. C. III. Institutiunea matematica. Sect. I. Invetiarea aritmetice. Sect. II. Invetiarea geometriei. C. IV. Invetiarea cunoscentiloru de folosu comunu. §. I. Invet. geografiei. §. 2. Invet. istoriei. §. 3. Invet. istoriei naturale. §. 4. Invet. elem. fisice. C. V. Invetiarea desteritatiloru folositoare si desfetatória. §. 1. Invet. caligrafiei. §. 2. Invet. desemnului. §. 3. Invet. cantului. §. 4. Invet. gimnastice. §. 5. Invet. lucrului. — Apendice. Spicuri din istori'a pedagogiei. §. 1. Crescere poporala la Chinesi. §. 2. La Indieni. §. 3. La Persieni. §. 4. La Egipteni. §. 5. La Greci. §. 6. La Ronani. §. 7. La Israeliteni. §. 8. La Crestinii. §. 9. Influinti'a realismului. §. 10. Influinti'a pietismului. §. 11. Despre Rousseau. §. 12. Influinti'a filantropiloru. §. 13. Despre Pestalozzi. §. 14. Originea instituteloru preparandiali. §. 15. Starea actuala a crescerii poporale. §. 16. Din istori'a educatiunii a patriei nóstre. ** Regule de viétia pentru preparandii absoluti.

Abonamentele se potu face la d. autoru in Oradea-Mare cu pretiulu de 1 fl. 30 cr. pentru 1 esemp.

— „Dizionario biografico“ della letteratura contemporanea, publicatu in Firenze, sotto la direziune del professore Angelo de Gubernatis. Acésta interesanta publicatiune va appare in 12 fascicule de cate 96 pagine in 8° cu pretiulu de 25 franci, Subsciptiunile se potu face directu la: Monsieur M. le prof. Angelo de Gubernatis, Florence, Rue Silvio Pellico, Nro. 1.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 22 Martiu	
Galbinii imperat. de aur	fl. 5.53 cr.
Moneta de 20 franci	9.33 ¹ / ₂ „
Imperialu rusescu	9.30 „
Moneta germana de 100 marce	57.60 „
Sovereignu englesi	12.— „
Lira turcesca	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	— „